

2

MARKÉTA
DOČEKALOVÁ

VÁŠ RÁDCE PŘI PSANÍ PRVNÍ KNÍŽKY.

TVŮRČÍ PSANÍ

PRO KAŽDÉHO

Oblíbená učebnice
tvůrčího psaní!

**NOVÉ,
AKTUALIZOVANÉ
A ROZŠÍŘENÉ
VYDÁNÍ!**

MÁM TALENT
nakladatelství

Přípravné období

Věnuji se práci s autory již téměř 20 let. Pokaždé mne však znovu překvapí, když mi začínající autor s naprostou sebejistotou tvrdí, že se na psaní své knihy nijak nepřipravoval, protože něco takového nepotřeboval. Bohužel pravidlem bývá, že když pak jeho rukopis otevřu, nacházím v něm ostudné chyby a nesmysly, které by se tam nikdy neocitly, kdyby autor věnoval přípravě psaní knihy dostatečnou péči. Stále slýchám stejné argumenty. Píše-li autor příběh z prostředí školství, nepotřebuje si nic zjišťovat, protože chodil do školy nejméně 10 let, většinou dokonce víc. A co teprve takové zdravotnictví? Každý přece byl někdy u lékaře nebo v nemocnici a mnozí nejen jednou! Jak pracují policisté, detektivové, vyšetřovatelé, právníci, soudci, pojišťováci, úředníci, kuchaři, číšníci, prodavači, řidiči, uklízečky, záchranáři a další profesionálové, to přeci všichni známe z filmů a z televize! Co a proč bychom tedy měli studovat nebo zkoumat? Ale opravdu to tak dobře znáte?

Máte pravdu, všichni jsme chodili do školy a někdy byli u lékaře. Co jsme ale viděli a zažili? Seděli jsme jako žáci nebo studenti ve třídě, možná jsme byli v roli pacienta. Víme však, co se děje za zavřenými dveřmi sborovny nebo školního kabinetu? Jak se spolu baví lékaři, když není žádný pacient na blízku? Které vtipy mají rádi učitelé a lékaři, nebo třeba právníci? Každý někdy jel autobusem nebo tramvají a na vlastní oči viděl řidiče i revizora. Jestlipak ale víte, jak nám, cestujícím, vlastně tito lidé říkají? Mohla bych

pokračovat ještě dlouho, ale jste vnímaví a jistě už víte, co chci říct. Většinou známe jen jednu stranu mince. Ta druhá, ta nám zůstává skrytá. Každá situace, každé místo, každá profese, každá doba, to všechno má rub a líc. Bohužel se stává ale jen velice výjimečně, že autor zná obě tyto strany. Z toho, co prožil, často zná jen část reality. Tu druhou, jejíž znalost mu schází, si musí dobře nastudovat, pokud chce napsat opravdu dobrou knihu.

1.1 Cvičení

Zkuste si odpovědět na každou níže položenou otázku. Nejdříve je uveden příklad, potom následuje prostor pro vaše vlastní odpovědi:

V jakém prostředí (např. hasičská stanice, školní kuchyně, škola, domov důchodců, státní hranice apod.) se bude příběh vaší knihy nejvíce odehrávat?

Nemocniční prostředí.

vaše odpověď:
.....

Kdy jste naposledy sám/sama strávil/a nějaký čas v tomto prostředí?

Před 2 měsíci.

vaše odpověď:
.....

Kdybyste měl/a odhadnout kolik času jste za celý život tak odhadem v tomto prostředí strávil/a, kolik hodin/dnů/měsíců/let by to bylo?

1 rok

vaše odpověď:

V jaké roli jste v tomto prostředí byl/a?

Pacient

vaše odpověď:

Co z této role opravdu dobře znáte?

Denní režim hospitalizovaného pacienta na ortopedii, neurologii a na rehabilitačním oddělení. Předoperační přípravu na velké ortopedické operace. Průběh a následnou pooperační léčbu po velkých ortopedických operacích. Operační sály z pohledu pacienta, oddělení JIP a ARO z pohledu pacienta, jejich vybavení a režim provozu. Průběh malých a velkých vizit v době hospitalizace z pohledu pacienta, problémy se stravou v nemocnicích z pohledu pacienta, reakce ostatních pacientů na nemocniční stravu. Chování ostatních pacientů v době hospitalizace, zkušenosti s dodržováním/nedodržováním doporučení, rad i nařízeních lékařů. Pacientské historiky z doby hospitalizace.

vaše odpověď:

Co z tohoto prostředí znáte jen trochu? (Tedy ne úplně detailně a dobře, ale přece jen máte určitou představu.)

Pracovní povinností lékařů na odd. ortopedie, neurologie a rehabilitace, pracovní povinností zdravotních sester na stejných odděleních, práce uklízeček v nemocnici, práce sanitářů v nemocnici.

vaše odpověď:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

V jaké roli jste v tomto prostředí nikdy nepůsobil/a? (Pokuste se vyjmenovat všechny role, které se v tomto prostředí běžně vyskytují a vy jste v nich nikdy nepůsobili.):

Lékařka, zdravotní sestra, sanitářka, uklízečka, administrativní pracovnice, manažerka, kuchařka, dietní sestra, rehabilitační sestra, laborantka, obsluha RTG, CT, MG a dalších přístrojů, pracovnice nemocničního bufetu (obchůdku apod.), studující zdravotní sestra (žákyňka), medik (student medicíny na stáži).

vaše odpověď:

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zamyslete se, o kterých věcech z tohoto prostředí nevíte skoro nic. Zvládnete některé příklady vyjmenovat?

Co se děje na lékařských pokojích v době služeb, co se děje na sesternách a také na ubytovnách pro sestry a lékaře. Nevyznám se v předepisování léčiv. Jak spolu komunikují sestřičky a lékaři, když je žádný pacient nevidí (doktor versus doktor, sestra versus sestra, doktor versus sestra), jak spolu komunikují lékaři a sestry během operačních výkonů, jak funguje provoz nemocniční kuchyně, jak fungují administrativní složky nemocnice, jak funguje management nemocnice, jak vypadá pracovní náplň sanitářů, jak vypadá pracovní den laborantů nebo pracovníků RTG oddělení. Co se děje na operačním sále v okamžiku, kdy je pacient uspán, jak tam vše probíhá a jak vypadá komunikace personálu.

vaše odpověď:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

Teď se zamyslete nad tím, jestli budete potřebovat ve své knížce psát o tom, co tak dobře neznáte. Vypište si, co z toho, co úplně dobře neznáte, budete chtít ve své knize vykreslovat (popisovat, nebo s tím budete potřebovat v určité míře pracovat):

určitě budu muset vykreslovat vztahy mezi lékaři a také mezi lékaři a sestrami a co se děje za zavřenými dveřmi sesteren, lékařských pokojů a ubytoven. Rozhodně budu potřebovat mít informace o tom, jak se řídí nemocnice, jak vypadá hospodaření nemocnice, co vlastně management nemocnice dělá, také jak vypadá pracovní den ředitele nemocnice, dále pracovní den primáře oddělení, dále jak vypadá soukromý (mimo-nemocniční život) nemocničního personálu, jak funguje nemocniční kuchyně a vše kolem vaření a přípravy jídel pro nemocnici, co je pracovní každodenní náplní dietní sestry v nemocnici. Dále budu potřebovat dobře znát provoz operačních sálů a vše, co se děje během ortopedických operací po uspání pacientů.

vaše odpověď:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

Zamyslete se nad tím, jakým způsobem byste mohli získat potřebné informace, které vám scházejí. Vypište si své možnosti:

Nějlépe formou vyzpovídání příslušných profesí. Hodně se ptát, zapisovat si, nahrávat, evidovat, sbírat informace, zkušenosti i historky od lidí, kteří mají zkušenosti z oblastí, ze kterých je nemám.

Mohu jít na brigádu do nemocnice jako: uklízečka, nebo administrativní pracovnice.

Mohu začít v nemocnici pomáhat jako dobrovolník, a to mi umožní poznat různé oblasti i lidi. Mohu se pokusit dostat na operační sál buď spolu s mediky, nebo jinou cestou, třeba by mi nemocnice vyšla nějak vstříc a být přítomna ortopedickým operacím, abych viděla provoz sálu a komunikaci zdravotníků během operace.

vaše odpověď:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Komentář ke cvičení

Věřím, že pokud jste se zamysleli a poctivě na otázky odpověděli, možná vás až překvapilo, kolik toho vlastně neznáte. Náš osobní životní prožitek, o kterém chceme psát, je jedna věc, a to všechno, co jsme při tom prožitku nemohli zažít, je věc zcela jiná. Jak se říká, většinou nikdy nechodíme v cizích botách, ale jenom v těch vlastních. Pokud chcete navíc psát úplnou fikci, tedy příběh, který jste neprožili, ale z velké části jste si ho vymysleli, bude to na informace ještě náročnější, a toho, co opravdu dobře znáte, bude ještě méně.

Jedinou výjimkou bude, pokud chcete psát čistou fantazy, která se neprolíná ani s žánrem sci-fi. V takovém případě asi opravdu nebudete potřebovat přípravu jako u společenského románu, detektivky, hororu, thrilleru apod.

Na předchozích stránkách jste si již zkusili odpovědět na některé důležité otázky. Nyní v tom budeme pokračovat a čím dále budete touto učebnicí postupovat, tím více otázek a odpovědí o vaší budoucí knize bude přibývat. Pracujte prosím stále se stejným nápadem, protože jen tak se po dočtení této knihy co nejvíce přiblížíte ke svému cíli, tedy abyste mohli sednout a začít s odvahou a chutí psát svou první knihu. Já budu spolu s vámi také psát fiktivní knihu, na které budu v příkladech pracovat. Vlastně jsem s tím už začala, když jsem odpovídala na otázky, co všechno o prostředí a lidech, o kterých chci psát, skutečně vím. I já tedy budu rozvíjet dál svůj nápad na novelu z lékařského prostředí.

Úplně pro všechny autory novel, románů, televizních i celovečerních filmů totiž platí, že je tuto práci třeba brát vážně. Nejdříve budete muset absolvovat tak zvané přípravné období a podle toho, co se chystáte psát, bude toto období kratší nebo delší a bude vypadat různě. V prvním díle jsme si dostatečně vysvětlili, co to je

a k čemu slouží. Bez přípravného období to zkrátka nejde a míra pečlivosti, kterou mu budete věnovat, se přímo úměrně nakonec projeví i na kvalitě vašeho díla. A nezáleží na tom, jestli budete psát jen krátkou povídku nebo rozsáhlý román. V této kapitole bych s vámi chtěla jít více do hloubky toho, co by se v přípravném období skutečně mělo dít, čím byste se měli zabývat, nad čím byste měli přemýšlet a čemu byste měli věnovat čas. Povíme si také o některých pomůckách a nástrojích, které vám usnadní práci a následnou tvorbu. Pokud jste nečetli první díl této učebnice, doporučuji, abyste to udělali (nejlépe právě teď, než budete ve čtení pokračovat), protože tato i mnohé další kapitoly přímo navazují na to, co již bylo v prvním díle částečně osvětleno. První díl vyšel již několikrát, poslední dotisk udělalo MÁM TALENT nakladatelství v roce 2020 a zakoupíte ho ve většině dobrých knihkupectví a také v knižních internetových e-shopech.

— 1.2 — Autorský deník

Jedním z největších pomocníků autora je jeho deník, kterému se říká **autorský deník**. To je přesně to místo, kam si autor zapisuje vše, co si potřebuje přehledně evidovat a uchovat.

Když jsem tento druhý díl poprvé psala v roce 2008, stálo v něm: „Nevím, jestli dnešní české školy tvůrčího psaní o tomto velkém pomocníkovi a úžasném nástroji svým studentům říkají...“ Dnes už to vím. Právě mé učebnice tvůrčího psaní se zasloužily o to, že se o autorském deníku začalo v ČR učit jak na státních školách, tak i v soukromých kurzech. Dnes se tedy s tímto pomocníkem už v kurzech a na školách na našem území setkáte, a to mě moc těší. Autoři se o něm už dovídají většinou se stejnou vážností, jako je tomu ve světě, kde je autorský deník považován za jeden z hlavních nástrojů tvorby každého autora. Například v USA nebo ve Velké Británii se studenti učí v rámci výuky tvůrčího psaní jak s tímto nástrojem zacházet, k čemu by

měl sloužit a jak ho správně používat. Protože mně osobně připadá používání autorského deníku nesmírně důležité, ráda bych vám jeho problematiku vysvětlila.

Pro správné pochopení funkce autorského deníku je dobré, když si řekneme něco málo o samotném procesu tvorby, tak jak vzniká. Jistě víte, že lidský mozek má dvě hemisféry, totiž pravou a levou. Přičemž pravá hemisféra je zodpovědná za naši kreativitu, za hravost, fantazírování a fabulace všeho druhu, představivost a tak podobně. S trochou nadsázky můžeme říci, že to je hemisféra kreativní. Oproti tomu levá hemisféra je ta rozumná, tedy analyzující, schopná detailní kritiky, to je ten recenzent v nás, budíček, který ráno nařizuje vstát a začít pracovat, protože to je nutné a žádoucí. Levá hemisféra je náš hlídač ve všech směrech, protože ta pravá je u autorů velice často až nadmíru aktivní a někdo ji usměrňovat musí. Mnoho spisovatelů říká, že proces tvorby je vlastně jen neustálou, setrvalou soutěží mezi pravou a levou hemisférou našeho mozku. Sue Grafton, populární současná americká autorka, velice výstižně charakterizovala co to je autorský deník, když řekla: „*Autorský deník je prostor, kde se spolu mohou utkat pravá a levá hemisféra mozku, je to místo, kam si autor zaznamenává vše, co se během procesu tvorby mezi těmito dvěma hemisférami vlastně děje.*“

Měli byste vědět

Lidský mozek má pravou a levou hemisféru. Pravá je hemisféra kreativní levá je ta rozumná, je to náš hlídač ve všech směrech, protože ta pravá je u autorů velice často až nadmíru aktivní a někdo ji usměrňovat musí. Mnoho spisovatelů říká, že proces tvorby je neustálou, setrvalou soutěží mezi pravou a levou hemisférou našeho mozku.

Pojďme si to vysvětlit zcela konkrétně. Když jsem pracovala na námětu celovečerního filmu, často mě během psaní přepadaly nejrůznější myšlenky, pochybnosti, obavy, strachy nebo třeba bláznivé nápady. Kdybych nevěděla o existenci autorského deníku, zřejmě bych nechala tyto pocity a myšlenky jen tak volně plout hlavou, ale dál bych si psala námět tak, jak jsem si to původně vytkla za cíl. Protože jsem ale z USA znalost o práci s autorským deníkem měla, své pocity a myšlenky jsem nenechala zmizet v propadlišti dějin mé vlastní tvorby. Napsala jsem zrovna větu, že můj hlavní hrdina měl dvě dcerky. Hlavou mi vzápětí prolétla myšlenka, jestli by neměl raději mít jen jednu, protože by se to možná do děje lépe hodilo. Otevřela jsem tedy svůj autorský deník a poznamenala si celou tuto myšlenku včetně okolností, za jakých vznikla - tedy co jsem v tu chvíli zrovna psala.

Teď si možná říkáte - tolik řečí kvůli obyčejnému poznámkovému bloku! Ano, máte pravdu, je to určitý druh poznámek, ale je-li veden správně a využíván maximálně, pak jde spíše o deník než jen o blok s poznámkami. Smyslem je zaznamenat si veškeré myšlenky a pocity, které se ke vzniku vašeho díla jakkoliv váží a vztahují. Nejde jen o to, že si poznamenáte úvahu, že by možná hlavní hrdina měl mít lépe jen jedinou dceru na místo dvou. Jde i o to, že si zapíšete, že máte špatné ráno, zaspali jste a vaše nálada je pod psa. Zrovna máte psát desátou kapitolu a nemáte do toho vůbec chuť. A ke všemu vás rozčilil telefonní hovor s vaší matkou. Až se budete za půl roku marně snažit dopátrat, proč máte při čtení desáté kapitoly pocit, že s ní není něco v pořádku, v deníku najdete vysvětlení a nejspíše si uvědomíte, že bude lepší kapitolu napsat znovu, protože se vaše nálada a psychika příliš podepsala na jejím obsahu. Pochopíte, proč se v desáté kapitole zcela nesmyslně váš hrdina hádá se svou matkou, i když je tato scéna z hlediska děje zcela zbytečná a vy si jen marně lámáte hlavu, proč jste jí tam tehdy psali! Proces psaní totiž můžeme definovat ještě i tak, že je to neustálá komunikace našeho vědomí s podvědomím. Kdo

někdy něco již zkusil napsat, dobře ví, že psaní nejde oddělit od naší psychiky. Naše nálada, vnitřní pnutí, psychický stav, zkrátka celý náš emoční vnitřní svět naprosto těsně souvisí s tím, co píšeme a jak to píšeme. Emoce naše psaní velmi silně ovlivňují, a to zejména v době, kdy ještě nejsme ostríleným autorem několika románů, který se již umí odstříhnout od svých emocí a dokáže psát tzv. profesionálně.

Měli byste vědět

Smyslem autorského deníku je zaznamenat si veškeré myšlenky a pocity, které se ke vzniku vašeho díla jakkoliv váží a vztahují.

Naše vědomí je to, co všichni velmi dobře známe pod pojmem osobnost. Je to obraz, který o sobě poskytujeme veřejnosti. Je to cosi, co prezentujeme světu jako pravdu o nás samých, byť je to často jen maska. Podvědomí je to, co se odehrává hluboko v nás, to je skutečná pravda o nás, to jsou naše skrývané pocity, emoce a tužby. Krom jiného to mohou

být i věci, které se snažíme potlačit, nechceme si je připouštět, protože mohou být i šílené, zlé, jakkoliv obskurní, společensky neakceptovatelné nebo třeba i nebezpečné. Jsou to myšlenky a pocity o kterých nemluvíme a často je usilovně skrýváme před ostatními. Nicméně pro každého spisovatele je podvědomí nesmírně důležité. Říká se, že absolutně největší roli hraje zejména u autorů, kteří se věnují psaní hororů a thrillerů. Ať už se ale autor věnuje jakékoliv oblasti literatury, v jeho podvědomí je ukryta obrovská energie, ze které jeho tvorba žije. Jak bylo již řečeno výše slovy Davida Lodge, každá jednotlivá věta románu je složitým produktem bezpočtu řetězců příčin a následků sahajících hluboko do autorova života a psychiky. Autorský deník je přitom vstupenka do autorova podvědomí, je to záznam autorových myšlenkových pochodů, vjemů, dojmů, pocitů a reakcí během procesu tvorby. Není vůbec

pochyb o tom, že takový záznam je pro autora nesmírně cenný. Nejen že totiž eviduje všechny možné nápady, které autorovi letí při psaní hlavou, ale také objasňuje autorovo rozpoložení a psychické naladění v určitém zcela konkrétním okamžiku vzniku díla. Díky tomu může autor následně text analyzovat mnohem více do hloubky a může snáze na dílo pohlédnout z jakési ptačí perspektivy a s větším odstupem.

Měli byste vědět

V autorově podvědomí je ukryta obrovská energie, ze které jeho tvorba žije. Každá jednotlivá věta románu je složitým produktem bezpočtu řetězců příčin a následků sahajících hluboko do autorova života a psychiky. Autorský deník je vstupenka do autorova podvědomí, je to záznam autorových myšlenkových pochodů, vjemů, dojmů, pocitů a reakcí během procesu tvorby a proto je pro autora nesmírně cenný. Díky tomu může autor následně text analyzovat mnohem více do hloubky a může snáze na dílo pohlédnout s větším odstupem.

— 1.3 — Jak se píše autorský deník

Běžný autorský deník u současné klasické novely mívá tak přibližně pětikrát větší rozsah, než novela samotná. Má-li tedy novela například 100 autorských stran, správně vedený autorský deník jich bude mít okolo pěti set. Je důležité zejména zmínit, že autorský deník není určen očím veřejnosti, ale výhradně jen autorovi samotnému. Jeho hodnota tkví zejména v co nejpřesnějším záznamu toho, co autor prožívá a cítí, a proto je zcela nedůležitá forma, stylistika, jazyk a další atributy, které běžně při psaní díla autor řeší.

V autorském deníku si můžete dovolit cokoliv, je to váš důvěrný přítel. Každý autor si časem najde svůj vlastní přístup ke psaní deníku, ale pro názornost si dovolím příklad z mého autorského života. Protože přes den pracuji jako pedagog na vyšší odborné škole (učím publicistiku, rozhlasovou publicistiku, scenáristiku a psaní beletrie), k psaní vlastních projektů se dostanu až ve večerních a nočních hodinách. Proto než se pustím do psaní, rozepíši se kratičkým shrnutím toho, co jsem ten den zažila. Toto slohové cvičení mi slouží nejen k tomu, abych uvolnila emoce a vnitřní napětí (lépe se pak člověku píše, když je uvolněný), ale zejména má pro mne ideální funkci tzv. rozepisovací. Tak jako se sportovec potřebuje před tréninkem rozhýbat a rozehrát, potřebuji se i já nejprve rozepsat. Pokud bych se rozepisovala přímo na některé z kapitol připravované knihy, nejspíš bych ji pak stejně musela v budoucnu přepsat nebo výrazně stylisticky upravit. Proto je nejlepší použít deník a rozepsat se v něm. Chytit slinu, jak se mezi autory říká. Když ukončím vyprávění o tom, co mě ten den potkalo a co jsem všechno zažila, přecházím většinou ke svým nočním snům. Jde totiž o to, že vzhledem k mému časovému rozvržení práce, chodívám spát přímo po té, co jsem se věnovala psaní například svého připravovaného románu (v tuto chvíli třetího). Díky tomu velice často během spánku řeším nej-různější problémy týkající se děje a postav. Buď se mi zdá přímo o postavách samotných, jak něco dělají nebo říkají, nebo mne ve spánku napadají nej-různější otázky či nápady týkající se samotné formy zpracování textu. Pokud se z takového snění během noci probudím, mívám pro tyto účely na nočním stolku notýsek a propisku abych si hned vše poznamenala. Hrozí totiž riziko, že to jinak člověk rychle zapomene. Pokud tedy mám v notýsku nějaký noční zápis, vezmu si ho při psaní deníku k ruce a podrobněji se rozepíši. Většinou si totiž na základě stručné noční poznámky vybavím své sny hodně do podrobností a mohu se tedy pečlivě rozepsat. Pokud žádný noční zápis nemám, zkusím si vybavit,

jestli se mi v noci zdálo něco, co se týkalo psaní románu. Také si zapíši všechny myšlenky, které mne v souvislosti s románem napadaly před spaním. Často v těchto myšlenkách nacházím důležitá varování, vyjádřené pochybnosti nebo i tušené chyby.

Měli byste vědět

Běžný autorský deník u klasické novely 21. století mívá tak přibližně pětkrát větší rozsah, než novela samotná. Deník není určen očím veřejnosti, ale výhradně jen autorovi samotnému. Forma je zcela nedůležitá, nehraje roli stylistika, jazyk ani další atributy, které běžně při psaní díla autor řeší. V autorském deníku si můžete dovolit cokoliv, je to váš důvěrný přítel.

Jakmile dám na papír vše, co mi přinesl předchozí večer a noc, pouštím se do vyjádření pocitů týkajících se toho, co se právě chystám psát. Každý autor se nějak cítí, než se pustí do psaní nějakého konkrétního textu a tyto pocity někdy poměrně přesně vyjadřují i různé blízké se problémy. Například v podvědomí tuším, že nemám dostatečně propracovanou hlavní postavu a protože se právě chystám psát klíčovou scénu celého románu, mám strach, že scéna nevyzní. Obávám se, že jsem charakter hlavní postavy dostatečně čtenářům neukázala, aby inkriminované scéně porozuměli tak, jak bych si přála. Všechny své strachy a obavy si zapíši, což má za následek dvě věci: za první ze mne spadne napětí, za druhé mě to znovu přiměje přemýšlet, jestli mé podvědomí náhodou nemá pravdu a nemám se vrátit o několik kapitol zpět. Stejně tak pokud se na něco moc těším a už se nemohu dočkat, až text začnu psát, také si takové pocity poznamenám. Pokud mám obavu z toho, že nějaká část textu nebude čtenářům srozumitelná,

opět je to důvod vše svěřit deníku a nezapomenu vyjmenovat i všechny důvody, které mě k takové obavě vedly. Nedávno se mi dokonce stalo, že jsem si musela přiznat, že se netěším na psaní jedné kapitoly proto, že to pro mne bude velmi nudné psaní, ale cítila jsem, že v knize ta kapitola prostě být musí. To, že se zdála kapitola nudná mně k napsání, ještě samozřejmě neznamena, že bude nudná i pro čtenáře ke čtení. Autor vnímá obsah jinak než čtenář protože pracuje s mnohem hlubší znalostí děje i postav. Nicméně takový pocit je přinejmenším velmi dobrým důvodem k opatrnosti a pečlivé kontrole celé napsané kapitoly. Kdybych si nepsala deník, těžko bych si něco takového uvědomila a těžko bych konkrétní kapitole věnovala více pozornosti, než běžně. Pojdme se tedy pro názornost podívat na dva zápisy z mého autorského deníku:

27. 2. 2020, 22 hodin

Dnes se opravdu cítím vyšťavená. Mám asi tolik energie, jako želva. Tohle přirovnání by mě nenapadlo, kdyby mi přesně tohle dnes dopoledne neřekla jedna studentka ve specializačním atelieru. Ptala jsem se jí, jestli už má hotové rešerše pro napsání literární reportáže a ona na to řekla, že už týden má tolik energie, jako její želva, když zazimuje v lednici, a proto nic nemá. Překvapilo mě, že dává želvu zazimovat do lednice, to jsem ještě nikdy neslyšela, že by se dělalo. Místo abych dělala své rešerše k připravovanému románu, přemýšlím nad želvou v lednici. Mám odvařený mozek bez energie. Dnes jsem přednášela od 9h ráno do 18h večer s malou přestávkou na oběd. Přečetla jsem a rozebrala desítku textů studentů, radila, hledala lepší řešení a přicházela s nápady. Výsledkem je, že sama už nemám nápady žádné a pokud je to s tou želvou pravda, tak mám energie tolik, co želva v lednici. K čemu nápady, když mám jen pokračovat v děláním rešerší? Ale jo, ani u rešerší to bez nápadů nejde. Informace jsem už hledala na mnoha místech a někdy to chce opravdu dobrý nápad, abych něco našla. Třeba když jsem před

časem napsala do Rotterdamské filharmonie, objevila jsem tam skvělého člověka, který mi poslal spoustu zdrojů a umožnil mi přístup k dobovému tisku, kde mohu najít přesně ty informace, které potřebuji. Ale k tomu jsem potřebovala dostat nápad, že filharmonii oslovím. Dnes nápady nebudou... Ok, tak mohu číst dobový tisk a vypisovat potřebné informace. Jenomže ten tisk je v holandštině a i když mluvím opravdu dobře, na holandštinu teď už nemám sílu. Nebo spíš náladu? Nebo... co takhle trochu upřímnosti k sobě samé – lenost. Ó má drahá lenost, nemohu tě přemoci. Podám se ti zcela, až do roztrhání těla... Přece jen se ale pochlapím a jdu si alespoň přečíst už dohledané informace a osvěžit si trochu paměť.

Možná si říkáte k čemu je vlastně zápis, který by se dal shrnout do jediného stručného oznámení – dnes nic na své knize dělat nebudu. Na svou obhajobu musím říct, že jsem sice žádné nové informace nezapsala, ale ten večer jsem si alespoň přečetla všechny informace, které jsem ke svému připravovanému tématu dohledala za poslední měsíc. To bylo velmi k užitku, protože jsem si o všem mohla v klidu popřemýšlet a rozmyslet si další postup. Další hodně důležitá věc je pak ta, že i když jsem toho mnoho nenapsala, tak něco přece a nevyšla jsem z každodenního cviku vlastního psaní. Opět to je stejné, jako při udržování fyzické kondice. I 10 minut cvičení denně je lepší, než nic. Totéž platí i pro psaní.

Zápis může ale vypadat i úplně jinak. Ten níže je z roku 2006 a je z doby, kdy jsem pracovala na filmovém příběhu.

27. 11. 2006, 22 hodin

...budu vymýšlet různé varianty jak to s tím Davidem a Filipovou nevěrou vlastně udělat. Takže jak na toho Davida a Filipa? Napadly mě tyto varianty:

Mohu to udělat zcela markantní, aby od začátku nebylo pochyb, že jde o milenku. David Filipa špehuje při cestě z práce a vidí, že se Filip setkal s krásnou ženou. Na uvítanou se spolu políbí, potom

odcházejí do Filipova auta a tam je ještě může David vidět, jak se spolu vášnivě líbají. Hlavně si musím dát bacha na logiku věci, protože David může Filipa sledovat, jen pokud ten chodí pěšky nebo jezdí MHD. (Což ale bohatý podnikatel Filip téměř nedělá.) Jakmile sedne Filip do auta, Davidovi zmizí z dohledu a ten už nemá šanci ho pak dál sledovat. Takže pozor na logické vazby. Nesedí mi, proč by šel Filip z práce pěšky na schůzku s milenkou. A proč by měl pak někde poblíž místa schůzky zaparkované své auto.

Mohu to udělat méně markantní, aby si David musel chvíli lámat hlavu, jestli skutečně jde o milenkou. Tento přístup by byl asi lepší. Představuji si to obohacené o několik dalších zápletek, kauza milenka by se tedy nevyřešila na jedné stránce, ale pro Davida by zabrala několik dní. Myslím, že i pro čtenáře by to bylo lepší, napínavější. Líbilo by se mi nechat i čtenáře chvíli tápat - blbne David nebo to skutečně je milenka? Může to přeci být jen kolegyně... až by pak nakonec po několika dnech sledování přišel nějaký zdrcující důkaz, že to skutečně je milenka. Ano, tahle rozehrávka by se mi líbila mnohem víc a umím si ji představit taky líp z hlediska logických vazeb v příběhu. Lze totiž předpokládat, že takový člověk jako Filip se nebude chovat jak pako a bude si dávat pozor. Proto by nebylo tak úplně snadný odhalit, že má milenkou. Jo, tohle sedí líp!

Deník samozřejmě pak pokračuje dál, jsou v něm uvedeny všechny varianty, které jsem ten večer vymyslela a nad kterými jsem přemýšlela. Je to tedy takový kompletní zápis z mého tvůrčího procesu. Když jsem pak pokračovala v psaní, měla jsem všechny varianty už zapsané a nemohlo se stát, že bych si na některý nápad nevzpomněla.

Připravila jsem pro vás malého pomocníka. Zkuste si odpovědět na otázky níže. Pomohou vám uvědomit si, jestli budete psát povídku, novelu nebo spíš román. Berte to jako takovou pomůcku pro úplného začátečníka. Nemusí se jednat o pomůcku zcela přesnou, ale v 85% fungovat bude celkem spolehlivě. V cvičení níže si zaškrtněte svou volbu.

4.2.2 Cvičení

POMOCNÍK – CO VLASTNĚ BUDU PSÁT?

Kolik (zásadních) konfliktů v knížce asi tak budete mít?

1 až 2 (povídka)

3 až 5 (novela)

6 a více (román)

Kolik postav celkem v příběhu asi tak plánujete (počítají se všechny postavy s výjimkou těch, které tvoří jen atmosféru, mají tedy podobnou roli jako komparz ve filmu)?

Max. 5 (povídka)

5 až 10 (novela)

11 a více (román)

Kolik hlavních postav do své knihy plánujete?

max. 2 (povídka)

3 až 5 (novela)

6 a více (román)

Když si vyplním tohoto pomocníka ke svému příběhu, dostanu tento výsledek:

Plánuji: 6 a více (zásadních) konfliktů (román)

11 a více postav celkem (román)

max. 2 hlavní postavy (povídka)

Sami vidíte, že věci mnohdy nejsou úplně jednoznačné. Může vám vyjít kombinace povídka × novela × román. Tak co tedy píšete? Jde o to, že román klidně může mít 2 hlavní postavy a mnoho vedlejších, ale stejně tak může mít 5 hlavních postav. Proto je třeba přidat výše uvedeným volbám ještě důležitost. Ze všeho největší váhu má počet konfliktů, proto jsem tuto možnost umístila na první místo. Na druhém je celkový počet postav v celé knize a na třetím místě pak počet hlavních postav.

V mém případě je výsledek podle důležitosti tedy román × román × povídka a tak je velká pravděpodobnost, že budu psát román. Kdyby vám vyšlo například pořadí novela (konflikty) × povídka (celkově postav) × povídka (hlavní postavy), má největší váhu novela a bude to pro vás znamenat, že s velkou pravděpodobností míříte k novele, ale zároveň vás tento výsledek také upozorňuje, že trochu hrozí, že se možná budete pohybovat na hraně mezi rozsáhlejší povídkou a kratší novelou. Může vám to pomoci zaměřit svou pozornost směrem k novele a snažit se text rozvíjet tak, aby novela skutečně vznikla (tedy aby byl text rozsáhlejší, než v případě, že byste psali povídku). U výsledků, které vám tento pomocník přinese, je tedy třeba trochu přemýšlet, protože málokdy budou zcela jednoznačné (román × román × román). Je tomu tak proto, že literaturu nelze zavřít do tabulek. Není to zkrátka matematika, kde jedna a jedna jsou dvě.

Je možné ještě přidat i variantu, kolik dějových linek v knize plánujete, ale má zkušenost z práce s autory je taková, že málokterý autor toto dopředu ví. Dějové linky se často odvíjejí od konfliktů. Nově vymyšlený konflikt tak může (ale nemusí) otevří-

tdalší dějovou linku apod. Nicméně kdo by eventuálně opravdu pracoval velice systematicky a své dějové linky dopředu velmi precizně plánoval (já tak nepracuji, vždy si nechávám poměrně velký prostor pro inspiraci, fantazii, múzu...), nejčastěji to pak v literatuře funguje takto:

- 1 až 2 dějové linky = povídka
- 3 až 5 dějových linek = novela
- od 6 dějových linek výše = román

Z hlediska důležitosti budou dějové linky na třetím místě. Pořadí důležitosti pro určení pravděpodobné literární formy tedy bude celkově vypadat takto:

- Počet konfliktů
- ☞ Celkový počet postav
- ☞ (Počet dějových linek)
- ☞ Počet hlavních postav

Ještě mi nedá, abych se nezastavila u nešťastné varianty, která skutečně vyjít může, a to:

Povídka × novela × román

Když se nad výsledkem zamyslíte a vezmete v úvahu, že pořadí je dle důležitosti, je celkem jasné, že román asi nepíšete. Budete se pohybovat někde na hranici mezi povídkou a novelou. Stojí za to podívat se, proč se vám vůbec román ve výčtu objevil. Zjistíte, že máte velký počet hlavních postav. I to je vážný důvod k zamyšlení, protože je otázkou, jestli tak velký počet postav opravdu potřebujete. Vzpomeňte si na první díl této učebnice, kde jsem psala, že lepší je jeden žralok než dvě barakudy. Čím větší počet hlavních postav, tím náročnější knížku napsat. Postavy se budou vzájemně oslabovat nebo na sebe různě strhávat pozornost. Dobře vystavět jednu plastickou a věrohodnou postavu je pro začínajícího autora víc než dost náročné, natož jich dobře vybudovat šest. Pomocník

vám tak může poměrně hezky ukázat určitou chybu nebo řekněme nevhodnou disproporci. Tu pak stačí upravit a hned jste blíže jednoznačnému cíli.

S použitím tohoto pomocníka většina z vás v tuto chvíli už ví, co bude s velkou pravděpodobností psát. Je to pro vás orientační informace a také to znamená, že byste se právě tuto literární formu měli skutečně snažit napsat. Pokud například někomu vyšel román, pak ví, že se může opravdu hodně rozepsat, může rozvíjet hodně dějových linek a pracovat s mnoha postavami (protože román, to je taková košatá koruna stromu). Na druhou stranu, pokud vám vyšlo, že píšete s velkou pravděpodobností povídku, berte to v úvahu a zbytečně se nerozpovídávejte. Hlídejte slova i věty, pracujte s vědomím, že zkrátka nepíšete román. Budete-li takto s pomocníkem pracovat, mohl by vám velice dobře posloužit.

Co je to?

Povídku, novelu a román od sebe neodlišuje jen počet stran, ale zejména množství konfliktů, počet postav a dramatických situací. Povídka je jako melodie, román je jako symfonie. Novela je více než pouhá melodie, zdaleka to však ještě není symfonie. Také můžeme říci, že román je košatá koruna stromu, novela je takový malý a teprve rozvíjející se stromeček jen s několika větvičkami a povídka je proutek z vrby.

Ráda bych ještě zmínila cosi, na co můžete narazit v české odborné literatuře ze 70. a 80. let. Píše se tu, že hlavní postava se v novele nevyvíjí. Dovolím si konstatovat, že to dnes už dávno neplatí a hlavně, není to podmínkou. Například v americké současné literatuře se hlavní postava v novele vyvíjí poměrně často, neboť vývoj hlavních postav je tu považován za základ dobrého příběhu. A protože novela je tu chápána jako dobře napsaný příběh většího

formátu, nikdo nepochybuje nad tím, že se v ní hlavní postavy vyvíjejí. Na druhou stranu v české literatuře existuje nejedna novela, kde se hlavní postava nevyvíjí, vstupuje do novely jako hotový charakter a během vyprávění se nemění. Ze zkušenosti bych řekla, že současná americká škola na vývoji hlavních postav v novele více méně trvá. Česká škola, z mého úhlu pohledu, na něm netrvá vůbec a umožňuje v dnešní době přístup prakticky obojího druhu dle autorova rozhodnutí. Aby toho zmatku okolo novely nebylo málo, v ruské literární vědě můžete například narazit na to, že se tu jako „novela“ označují například krátké Čechovovy prózy. Někdy jde literární věda různých národních škol až tak daleko, že považuje novelu v podstatě za druh povídky. Co z toho plyne pro vás? Literatura není záležitost příliš exaktní a různé školy se v různých zemích ve své teorii liší (a každá země má svůj, vlastní, specifický literární vývoj).

Mimochodem, americký lektor a univerzitní profesor Jerry Cleaver se nejednou nechal veřejně slyšet, že má mezi svými studenty velké množství absolventů univerzit v oboru americké literatury, většina z nich se dokonce honosí akademickými tituly. Jsou to lidé, kteří bravurně ovládají poslední a nejmodernější definice literárních žánrů a forem a znají perfektně literární vědu, včetně veškeré americké literatury. Myslíte, že píší lépe, než jiní studenti a kurzisté? Cleaver potvrzuje, že nikoliv. Sám výslovně říká, že perfektní znalost literární vědy a teorie, stejně jako literatury, z nikoho spisovatele neudělá. Je tedy na vás, jak moc do hloubky studia literární formy a žánru půjdete, ale věřte mi, že úspěch tkví více v četbě a v trénování samotného psaní, než v čemkoliv jiném. Nejsem příznivcem neznalosti, ale domnívám se, že bravurně teorii novely a románu ovládat nemusíte, abyste se je mohli naučit bravurně psát. Je třeba hodně novel přečíst, pokud je chcete psát (nebo románů, chcete-li se stát romanopiscem) a je nutné znát základní literární řemeslo. Literární řemeslo je právě to, co v této knížce spolu děláme. Oproti tomu literární věda je

mnohem komplexnější, složitější a jde do větších podrobností, než literární řemeslo, které je spíše souborem užitečných rad pro autory. Literární vědu ovládat nemusíte, abyste mohli dobře psát.

O čem se nemluví

Nemusíte ovládat literární vědu, abyste se mohli naučit bravurně psát novelu nebo román. Je třeba hodně novel přečíst, pokud je chcete psát (nebo románů, chcete-li se stát romanopiscem) a je nutné znát literární řemeslo.

Co je to?

Literární řemeslo je právě to, co v této knížce spolu děláme. Oproti tomu literární věda je mnohem komplexnější, složitější a jde do větších podrobností, než literární řemeslo, které je spíše souborem užitečných rad pro autory. Literární vědu ovládat nemusíte, abyste mohli dobře psát.

– 8.3 – Dialogové techniky

Dialogových technik je kolem čtyřiceti a některé jsou poměrně složité, jiné možná znáte a dokonce je při psaní i používáte, jen nevíte, že se jedná o techniky. Celkově platí, že dialogové techniky jsou složitější záležitost vhodná pro maličko vypsanejší autory. Potřebovala bych k tomu velmi mnoho místa a navíc, bez přímého procvičování pod lektorským dohledem, by takové teoretické vysvětlování mohlo nadělat v hlavách začínajících autorů více škody než užitku. Proto tady nebudu všechny dialogové techniky vysvětlovat, ale povzbudím vás v tom směru, že pokud byste o tuto problematiku měli zájem, můžete se jí věnovat hlouběji později, až se trochu vypíšete.

Pravidelně nabízím kurz dialogových technik a můžete se k němu přihlásit na mých stránkách www.TvurciPsani.cz. Než to uděláte, zkuste zatím napsat svou úplně první knížku a při jejím psaní se v dialozích řiďte citem.

Pro všechny dialogy platí, že se je nejde naučit, autor se musí vypsát. Je možné znát teorii, ale sama teorie vás nenaučí skutečně psát skvělé dialogy. Když techniky znáte, musíte je začít zkoušet. To se dělá přímým psáním. Píšete a píšete a píšete do zešílení. Škrtáte a znovu píšete, dokud každá z dialogových technik není správně napsána. Protože jedna věc je něco se teoreticky naučit a zcela jiná je dostat to na papír, do vlastního textu. Právě to dělám s kurzisty, nejdříve jim dialogové techniky jednu po druhé vysvětlím a pak se každou techniku učí převést na papír. Dělají to tak dlouho, dokud se jim to nepodaří. To bohužel bez supervize lektora dělat nejde, proto není úplně vhodné zanechat začínajícího autora jen s teorií v ruce. Mohl by získat dojem, že nikdy nebude schopen žádný dialog dobře napsat.

Dvě dialogové techniky jsme si tu prozradili – dialogy typu „co na srdci, to na jazyku“ a dialogy s podtextem. Pro literaturu jsou

tyto dvě techniky hodně důležité a pokud při psaní dialogů na ně budete myslet, pro začátek to stačí.

Protože u většiny věcí při psaní platí, že dvě jsou málo a čtyři už moc, prozradím vám ještě jednu techniku, která se při psaní knížky velice hodí a navíc ji mají začínající autoři velmi rádi, protože je snadná a téměř každý ji zvládne už na první pokus. Jedná se o **techniku „Seznamy“**.

Tato technika zrychluje tempo textu, působí zajímavě a doporučuji ji zejména těm autorům, kteří o sobě vědí, že jsou upovídání a často píše zbytečně dlouhá souvětí. Jejich text technika nádherně provzdušní. Seznamy spočívají v tom, že postava místo sáhodlouhého vyprávění čehokoliv, něco prostě jen stručně vyjmenuje formou seznamu. Čtenář je chytrý a snadno se dovtípí, snadno si vše pospojuje. Technika tak i pěkně nutí čtenáře u četby přemýšlet a spolupracovat, což je vždy skvělé. Příklad:

„Tak mi něco řekněte o svém dětství, slečno Janíková,“ vybědla ji psychologka a vzala si k ruce notýsek.

Lenka se zavrtěla na lehátku a na okamžik zaváhala. Zavřela oči. Vzdechla a potom spustila: „Máma, táta, ségra, prázdniny, autonehoda, tři rakve, děcák a pak už jen život na hovno.“

Nepochybuji o tom, že je vám všem jasné, jak vypadalo Lenčino dětství, co vlastně chtěla vyprávět. Mohla vyprávět klasicky: *„Měla jsem mámu, tátu a ségru, žili jsme šťastně... a jednou...“* Takové vyprávění je také možné, ale celkově bude mnohem rozvláčnější a tempo textu bude zpomalovat, i přesto, že přímá řeč sama o sobě tempo textu zrychluje. Rychlosti se počítají a zatímco s použitím techniky Seznamy dosáhnete opravdu rychlého tempa a text bude velmi čtivý, při použití běžného vyprávění v přímé řeči dosáhnete jen malého zrychlení oproti klasickému popisu.

Samozřejmě není možné používat tuto techniku v přehnaném množství, ale jednou za čas textu velmi výrazně prospěje.

Znáte tedy tři dialogové techniky, které jsou do začátku pro vás zcela postačující a hlavně pište, protože dialogy je třeba vypsat!

Kromě dialogových technik, existují ještě další důležité věci, které se týkají literární dialogů. Pojdme se na ně podívat.

— 8.4 — Psaní (přímých) řečí

V literatuře existují tyto druhy řeči:

- ☞ Přímá
- ☞ Nepřímá
- ☞ Polopřímá
- ☞ Vnitřní monolog

Přímou řeč jistě všichni dobře znáte, vypadá takto:

„Potřebuju s tebou mluvit.“

Přímá řeč je tedy vlastně buď monolog nebo dialog.

Nepřímá řeč (zprostředkovaná vypravěčem) vypadá takto:

Řekla mu, že s ním potřebuje mluvit.

Polopřímá řeč pak kombinuje postoj vypravěče s vyjádřením postavy:

Podívala se na něj a zdálo se jí, že už ho nemůže ani minutu vystát. Chce s ním mluvit a hned.

Vnitřní monolog není nic složitého, je to vlastně totéž, co běžná přímá řeč, jen se většinou nepoužívají uvozovky. Tato technika nám umožňuje nahlédnout do myšlenek postavy, což je samozřejmě velmi osvěžující a zajímavé. Kdybyste váhali, jestli je vnitřní monolog dostatečně srozumitelný, většinou stačí dodat - pomyslela si. Například:

Nemůžu tě už ani minutu vystát, pomyslela si.

Protože je velmi rušivé vymýšlet stále různá slovesa typu pomyslel si, prolétlo mu hlavou, napadlo ho apod., píše se v posledních

letech vnitřní myšlenky postav kurzívou. Čtenář si na to velmi rychle zvykne a brzy pochopí, že co je psáno kurzívou, není skutečná přímá řeč, ale jen vnitřní myšlenky postav. Kurzíva se tedy používá jako znak vnitřního světa postav a není v takovém případě nutné dodávat slovesa typu pomyslel si. Současně nevzniká zmatek pokud jde o psaní uvozovek, protože v literatuře by mělo platit, že do uvozovek píšeme jen to, co postavy skutečně vysloví. Uvozovky jsou pro čtenáře jasná známka toho, že někdo promluvil. Pokud je cokoliv napsáno bez uvozovek a jen kurzívou, každý čtenář díky tomu pochopí, že nejde o skutečnou mluvu.

Příklad č. 1: Skutečná mluva postav se tedy píše takto:

Nečekaně zaječela: „Jdi do háje s těmi svými brouky! Sušíš je snad všude.“

Příklad č. 2: Jde-li o myšlenky postav, pak je píšeme takto:

Jdi do háje s těmi svými brouky! Sušíš je snad všude. Pak se na něj ostře podívala a dodala: „Chci se rozvést!“

Z příkladu č. 2 čtenář pochopí, že nejdříve si žena pomyslela, ať jde do háje s těmi svými brouky a že je všude suší. Pak se ostře podívala a nakonec řekla (tedy opravdu promluvila), že se chce rozvést.

Měli byste vědět

V literatuře do uvozovek píšeme jen to, co postavy skutečně vysloví.

Uvozovky jsou pro čtenáře jasná známka toho, že někdo promluvil.

Pokud je cokoliv napsáno bez uvozovek a jen kurzívou, každý čtenář díky tomu pochopí, že jde o myšlenky postav. V takovém případě již není třeba dodávat slovesa typu pomyslel si, proletělo mu hlavou apod.

Když jsme si říkali o používání příslovcí a přídavných jmen, tak jsme se dotkli problému, který se týká zdvojování informací. Zabýváme-li se dialogem, měli bychom si to v této kapitole alespoň připomenout, protože tato chyba se v textech začínajících autorů vyskytuje poměrně často. Vypadá následovně:

„Jdi do háje s těmi svými brouky! Sušíš je snad všude,“ řekla našťvaně.

Z dialogu vidíme a cítíme, že byl pronesen našťvaně, je tedy zbytečné toto ještě opakovat čtenáři. Je-li dialog dobře napsaný, pak netřeba upřesňovat takovéto samozřejmé věci. Toto upřesnění naopak používáme v případě, že by pronesení dialogu nějakým způsobem vybočovalo z běžného očekávání. Například:

„Jdi do háje, s těmi svými brouky! Sušíš je snad všude,“ smála se na celé kolo.

Takové upřesnění může atmosféru okamžiku i samotný dialog posunout někam zcela jinam. Zatímco původně věta poukazovala na blížící se konflikt, v tomto případě tomu tak zdaleka být nemusí. Upřesnění tu rozhodně smysl má.

Dalším problémem, se kterým se začínající autoři potýkají, je příliš velký výskyt slůvka - řekl, řekla. Na jeho používání panují dosti rozličné názory. Někteří lektoři tvůrčího psaní jeho používání obhajují s tím, že čtenářům časté používání tohoto slova vadí mnohem méně, než neustálé vymýšlení synonym, která by ho nahradila. Zastávají názor, že neustálé používání dalších, nových a originálních sloves čtenáře ruší a rozptyluje. Například:

„Mám dva lístky do kina a nemám s kým jít,“ začervenal se David.

„No a,“ vychutnávala si ho.

„Myslel jsem, jestli bys, že bys, možná...“ koktal roztržitě.

„Že bych co?“ podívala se tázavě.

Závěrečné shrnutí – vaše kniha

Ať jste již při četbě této knihy prožívali cokoliv, pokud jste se snažili vypracovat všechna cvičení, máte v tomto okamžiku velmi slušně rozpracovaný nápad na knížku. Pojdme si tedy zrekapitulovat, co byste měli o své knize už vědět:

- ☞ Víte, jak dobře nebo špatně znáte to, o čem chcete psát.
- ☞ Zformulovali jste si premisu knihy.
- ☞ Znáte prostředí, kde se bude odehrávat děj.
- ☞ Víte, pro koho chcete psát.
- ☞ Rozhodli jste se pro literární žánr.
- ☞ Máte alespoň základní představu, zda budete psát povídku, novelu nebo román.
- ☞ Už jste se rozhodli pro druh vyprávěče.
- ☞ Již jste se rozhodli, kterou kompozici použijete.
- ☞ Víte v jakém slovesném čase budete text psát.
- ☞ Víte v jaké osobě a v jakém čísle bude text psát.
- ☞ Máte promyšlenou nejdůležitější 3D charakteristiku hlavní postavy (postav).
- ☞ Víte, co vaše hlavní postava chce na začátku knihy.

- ☞ Víte, co chce vaše hlavní postava na konci knihy a v čem je jiná, než byla na začátku.
- ☞ Máte promyšlené charakteristické znaky řeči vaší hlavní postavy.
- ☞ Možná máte již promyšleno:
 - První větu celé knížky
 - První odstavec
 - První scénu, kde skutečně o něco jde
 - První kapitolu
 - První 4 důležité události ve vaší knížce.

Možná jste i vymysleli, jaký konflikt spustí druhé dějství vašeho příběhu.

Již jste vymysleli 3 největší překvapením která budete mít ve vašem knižním příběhu.

Jestliže vše v rámečku uvedené máte již promyšleno, pak jste udělali ohromný kus práce a já vám moc gratuluji! Samozřejmě, ještě to není hotová kniha. Ale je to základ, na kterém můžete stavět. Někdo, kdo je systematický, může si teď začít jednotlivé body více do detailů rozpracovávat. Naopak ti, kteří rádi dávají průchod své fantazii, mohou přesně to nyní udělat a vědí, čeho se chtějí držet, odkud kam chtějí jít a co je třeba si pohlídat. Není na co čekat.

Pokud chcete zkusit napsat svou první knížku, musíte teď už udělat jen jednu jedinou věc: ZAČÍT OPRAVDU PSÁT!

Až dopíšete první verzi, pořádně to oslavte a pak hledejte tzv. beta čtenáře, tedy lidičky, kteří si knížku přečtou a dají vám na ni zpětnou vazbu. Můžete také vyzkoušet svůj rukopis publikovat na některém z literárních portálů, nebo na mém portálu www.mamtalent.cz. Zpětnou vazbu pak budete dostávat od návštěvníků a bude veřejná.

Nezapomeňte, že od první verze vaší knihy k verzi, která bude zralá k vydání (tedy k nabízení nakladatelstvím) je ještě poměrně velký kus cesty. Přesto ani tu první verzi nezvládne dokončit každý.

I kdyby první verze vaší první knihy již na vždy zůstala ležet v šuplíku, nic jste neztratili. Psaním jste získali cenné zkušenosti a také jste se trochu vypsali.

Držte se svého cíle, pracujte na sobě a na svém literárním projevu. Berte psaní vážně a užívejte si ho. Věnujte pozornost drobnostem, jazyku, každyčkému slůvku, každé zápletce. Nemluvte příliš. Pište jen tak, aby se to, co napíšete, nedalo škrtnout, protože kdybyste tak učinili, pak by to v knize scházelo. Pokud toto všechno zvládnete, pak stojíte už jen malý kousek od cíle, který se jmenuje „první vydaná knížka“.

**K tomu všemu vám přeji nejen dostatek skvělých nápadů,
ale také kousek toho autorského štěstí!**